

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

YAPONIYADA ESHITISHIDA NUQSONI BO‘LGAN SHAXSLAR TA‘LIMINING RIVOJI VA BUGUNGI HOLATI

Abdurazzoqova Mahbuba

TDPU “Surdopedagogika yo‘nalishi 301-guruh talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada eshitish qobiliyati zaif bolalarning Yaponiya jamiyatiga integratsiyalashuvi, ularni tarixi, bugungi kundagi holati, Yaponiya kar bolalari maktablari o‘qitish usullari, Yaponiya tajribasi tahlili o‘rganildi.

Kalit so‘zlar: Yaponiya jamiyati, JSL -Japan Sign Language, Yapon imo ishora tili, o‘qituvchilar, maktab jamoasi, kar va zaif eshituvchi bolalar, o‘qitish usullari

“Oddiy odamlarsiz buyuk odamlar bo‘lmaydi”

Yapon xalq maqoli

Yapon imo-ishora tili (JSL), shuningdek, Nihon Shuwa nomi bilan ham tanilgan, norasmiy, lekin end ko‘p ishlatiladigan imo-ishora tili bo‘lib, 57 000 ga yaqin mahalliy imo-ishorachilar asosiy til sifatida foydalanadilar. Bu 19-asr oxirida ishlab chiqilgan konvergent, karlar jamoasining imo-ishora tilidir.

Yaponiyada 1862 yilda Fukuzava Yukichi va Yamao Yozoning Yevropada kar va zaif eshituvchilarni o‘rganish bo‘yicha tadqiqotigacha Yaponiya hukumati o‘zining kar aholisining ta‘limiga hech qanday qiziqish yoki sarmoya kiritmagan. Furukava Tashiro o‘z tadqiqotidan so‘ng va Meiji restavratsiyasi davrida ishlab chiqilgan qadriyatlarga mos ravishda kar va zaif eshituvchi shaxslar va ularning oila a‘zolari uchun birinchi davlat maktabini ochdi. 1878 yilda Kioto ko‘r va soqovlar instituti tashkil etildi. Furukava bu maktabda asosiy o‘qituvchi bo‘lib, u asosan Yevropa tadqiqotlari ta‘sirida barmoq imlosidan foydalangan. Kioto kar soqov instituti ilgari faqat uy belgilari mavjud bo‘lgan Yapon imo ishora tilining paydo bo‘lishi va rivojlanishiga hissa qo‘shdi.

Kioto institutidan keyin 1880 yilda Tokio karlar maktabi tashkil etilgan. 1880 yilgi Milan konferentsiyasi tufayli davlat maktablarida imo-ishora tili yoki kar o‘qituvchilaridan foydalanish taqiqlanganligi sababli o‘qitish usullari bu vaqtda ziddiyat manbai bo‘ldi. 1983 yilda Osakadagi Eshitish qobiliyati zaif shaxslar

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

uyushmasi karlar maktablarida JSL(Japan Sign Language)o'quv dasturini amalga oshirishni targ'ib qila boshladi.

Yaponiyaning Milan konferentsiyasiga mos kelishiga qarshi kurashish uchun ular JSL (Yapon imo ishora tili)ni asosiy o'qitish shakli sifatida emas, balki mavzu sifatida o'qitilishi tarafdori edi. Bu ta'lim vazirligini ishontirishga qaratilgan Yaponiya karlar federatsiyasi boshchiligidagi shunga o'xshash kampaniyani yaratilishiga turtki bo'ldi. 1991 yilda ta'lim departamentining odatiy eshitish qobiliyatiga ega vakillaridan iborat guruh kar va eshitish qobiliyatiga ega bo'lgan o'quvchilar maktabida joriy etilgan Yapon imo ishora tili o'quv dasturini o'rganishdi. 1993 yilda ular JSL o'quv dasturi asosiy boshlang'ich va o'rta maktablarda "halokatli" bo'lgan degan xulosaga kelgan hisobotni chop etdilar. Ularning fikricha, JSL to'liq rivojlangan til emas, cheklangan so'z boyligi og'zaki yoki yozma yapon tiliga mos kelmaydi, bu tilning ikkala shaklini ham o'rganadigan talabalar uchun to'siqlar yaratadi. Buning o'rniga Ta'lim vazirligi og'zaki o'qitish usullari yoki yapon imo-ishora tilidan foydalanishni targ'ib qildi.

Bugungi kunda Yaponiyada kar va zaif eshituvchi o'quvchilar uchun 110 ta davlat maktablari mavjud. Davlat maktablari bugungi kunda Ta'lim, Madaniyat, Sport, Fan va Texnologiyalar vazirligi nomi bilan mashhur bo'lgan Ta'lim vazirligi qoshida o'z faoliyatini davom ettirmoqda. Muayyan raqamlar bilan qayd etilgan ma'lumotlar yo'q bo'lsa-da, Yaponiyadagi eshitishida nuqsoni bo'lgan boshlang'ich maktab o'quvchilarining taxminan yarmi oddiy yoki "to'liq qamrab oluvchi" maktablarda inklyuziv sinflarda o'qishadi. 2014 yil holatiga ko'ra, Ta'lim bo'limi boshqa turdagi maktablarda kar va zaif eshituvchi o'quvchilari soni to'g'risida ma'lumot berdi. Yaponiyaning "qisman inklyuziv" maktablarida kar va zaif eshituvchi o'quvchilari haftasiga 2 soat davomida o'z instruktorlari bilan qatnashadigan sinf xonalariga ega. . 2014 yil holatiga ko'ra, resurs maktablarida Kar va Zaif eshituvchi o'quvchilari soni boshlang'ich maktablarda 1,796 va o'rta maktablarda 385 ni tashkil qiladi. «Qisman inklyuziv» maktablarning yana bir shakli kar va zaif eshituvchi o'quvchilari uchun yapon va matematika bo'yicha alohida sinflarga ega bo'lgan maktablardir, qolgan maktablarda esa eshitish qobiliyatiga ega o'quvchilar bilan birga o'qitiladi. Ushbu maktablardagi kar va zaif eshituvchi o'quvchilari soni boshlang'ich maktabda 1029 nafar va o'rta maktabda 410 nafarni tashkil qiladi. "Maxsus maktablar" yoki kar o'quvchilar uchun mo'ljallangan maktablar boshlang'ich maktabda bor-yo'g'i 3093 nafar va o'rta maktabda 1882 nafarni qabul qiladi.

O'qitish usullari

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

2000 yildan boshlab karlar uchun davlat maktablarida o'qitish usullari "to'liq muloqot" usulini qo'llaydi, bunda o'qituvchilar ishorali nutq, barmoq yozish va yapon imo-ishoralari kombinatsiyasidan foydalanadilar. Yaponiyada JSL dasturidan foydalanadigan yagona davlat maktabi Sapporo karlar maktabidir. Sapporo maktabgacha va boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qishni taklif qiladi. Dastur 2007 yilda JSL o'quv dasturini faqat ikkita o'qituvchi tomonidan amalga oshirilgan, boshqalari esa o'qitishda og'zaki yondashuvdan foydalangan. Ikki JSL o'qituvchisi tilni yaxshi bilishiga qaramay, Sapporodagi o'qituvchilarning hech biri kar yoki eshitish qobiliyatiga ega emas. O'qitish usullarining bunday bo'linishi har bir dasturda o'quvchilar o'rtasida tilning bo'linishi va nomuvofiqligi tufayli maktab ichida tortishuvlarga sabab bo'ldi. 2008 yilda Tokioda Meisei Gakuen nomli kar o'quvchilar uchun xususiy maktab ochildi, bu JSL ta'limning asosiy shakli bo'lgan yagona maktab. Bu Yaponiyadagi kar talabalar uchun ochiq bo'lgan yagona xususiy maktab bo'lib, talaba-o'qituvchi nisbati 3:12 va ikkita eshitishida nuqsoni bo'lgan o'qituvchisi mavjud. Meisei Gakuen maktabgacha ta'limdan to'rtinchi maktabgacha bo'lgan o'quvchilar uchun treningni taklif qiladi. Maktab JSL va yozma yapon tilidan foydalangan holda o'qitishga "ikkita tilli yondashuv" ni qo'llaydi. Maktab JSLni kar bolalar uchun tabiiy birinchi til sifatida o'rganish muhimligini ta'kidlab, JSL kar bolalarning maktabdan tashqaridagi hayoti uchun eng mos keladi, chunki bu foydalanuvchilar uchun qulay va ular foydalanishi mumkin bo'lgan to'liq kirish tildir.

Tsukuba universiteti

Tsukuba universiteti Tokio hududida 2 ta asosiy kampusga ega. Asosiy va amaliy fanlarga yo'naltirilgan universitet sifatida u nogironlik bo'yicha tadqiqotlarga ixtisoslashgan tashkilotlar va bo'limlar orqali Kar va zaif eshituvchi talabalari uchun resurslarni taklif qiladi. Tsukuba universiteti qoshidagi nogironlik fanlari instituti asosan nogironlarga qaratilgan tadqiqot jamoasidir. Nogiron talabalar uchun idoraga universitet tibbiyot markazi tomonidan tasdiqlangan fakultet boshchiligidagi Senmonbukay tashkiloti kiradi. Bu o'qituvchilar shuningdek, eshitish, ko'rish va jismoniy nogironlik bo'yicha tadqiqotchilar bo'lib, ular repetitorlar bilan ta'minlaydilar, o'quv xonalarida ishlaydilar va talabalarning individual yashash sharoitlarini baholaydilar. Universitetda "Laboratoriya maktabi" ham mavjud: karlar uchun maxsus ta'lim maktabi. Universitet veb-saytida asosiy kampus bilan solishtirganda ushbu maktabda ro'yxatga olish, xizmatlar va o'qitish usullari haqida ham ma'lumot mavjud.

Proceedings of International Educators Conference

Hosted online from Rome, Italy.

Date: 25th January, 2024

ISSN: 2835-396X

Website: econferenceseries.com

Xulosa

Faoliyati yuqorida keltirilgan Yapon maktablari ko‘p yillik amaliy tajriba evaziga ijobiy natijalarga erishdi. Bugungi kunda O‘zbekistonda bunday maktablar mavjud va inklyuziv sinflarni targ‘ibot ishlarini yanada kuchaytirish, ular asosida “O‘zbek milliy moduli”ni ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. . Ushbu ishni tashkil etishda talabalarning hissasi bu jarayonning yanada rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. YANO, UIKO; MATSUOKA, KAZUMI (2018). "Numerals and Timelines of a Shared Sign Language in Japan: Miyakubo Sign Language on Ehime-Oshima Island". *Sign Language Studies*. 18 (4): 640–665
2. Honna, Nobuyuki; Kato, Mihoko (2003). "Establishing Sign Language in Deaf Education in Japan: A Sociolinguistic Approach" (PDF). *Intercultural Communication Studies*. 12 (3): 37–50.
3. Maher, John (June 1997). "Linguistic Minorities and Education in Japan". *Educational Review*. 49 (2): 115–127
4. Hayashi, Akiko; Tobin, Joseph (December 2015). "Contesting Visions at a Japanese School for the Deaf: Contesting Visions at a Japanese School for the Deaf". *Anthropology & Education Quarterly*. 46 (4): 380–396
5. Meisei Gakuen School for the Deaf – the only private bilingual / bicultural School for the Deaf in Japan". *Education In Japan Community Blog*. 2012-02-10. Retrieved 2022-11-29
6. Kudo, Tadashi (2010). "Japan's Employment Rate of Persons with Disabilities and Outcome of Employment Quota System" (PDF). *Japan Labor Review*. 7 (2) – via Japan Institute for Labor Policy and Training
7. “Special Needs Education School for the Deaf, University of Tsukuba”. University of Tsukuba. Retrieved 2022-11-29.

